

SOBER ZONDER ZORGEN

Dit wordt eigenlijk een preek over een preek. Alsof er aan het onderricht van Jezus nog iets toe te voegen zou zijn. Alsof Jezus niet duidelijk genoeg is. Ik zou geneigd kunnen zijn om de woorden wat af te zwakken. In de geest van: Jezus overdrijft een beetje om maar duidelijk zijn punt te maken. Maar ik denk niet dat dat zo is. Ik denk dat Jezus deze woorden voor de volle honderd procent meende.

Hoe zou het zijn, als wij dit verhaal hier vandaag voor het eerst zouden horen? Als de tekst ons niet vertrouwd was? Als we niet wisten dat na de vogels de leliën des velds zouden komen? Wat zou dat met ons doen? Het zou me niet verbazen als de ontroering over de vogels en de lelies plaats zou maken voor verbazing, misschien wel verontwaardiging. Want in al die mooie beelden schuilt een harde les. Natuurlijk wil ik het woord van de Schrift serieus nemen, maar in dit geval vraag ik me af of de Schrift mij wel serieus neemt. Is dit wel te doen? Kunnen we nog wel onbekommerd 'Hem achterna' zingen?

Vandaag leest Jezus mij de les. Matteüs noemt dat onderricht. En die les zit me niet lekker. Die bezorgt me een gevoel van ongemak. Dat ongemak dat bij tijd en wijle de kop op steekt. Ja, ik wil me heel graag laven aan de Schrift, maar ineens dat gevoel: wil ik dat wel echt; doe ik dat wel echt? En dan lijkt zo'n lezing mij duidelijk te zeggen: nee, jongen, bij jou is het allemaal half werk.

Maak je geen zorgen, luidt het onderricht. Misschien beter gezegd: ik maak me zorgen over de verkeerde dingen. Hoe zo: verkeerd? Dat zijn wel de dingen die me dagelijks bezig houden: wat zal ik vandaag eten, wat moet ik voor boodschappen doen, wat zal ik aantrekken als ik moet preken? Dat houdt me bezig, dat zijn toch mijn zorgen. Eten, drinken, gezondheid, een baan, een huis, een goed leven. Hoe zou ik me niet bezig houden met dit soort heel concrete en praktische zaken? En waarmee dan wel? Jezus wijst naar het Koninkrijk van God en zijn gerechtigheid. En wat is dat Koninkrijk van God dan wel? De leerlingen vragen het bij herhaling en dan krijgen ze te horen over een zaaier die uitging om te zaaien, een koning die een bruiloftsmaal geeft en meer van dat soort prachtige verhalen. Je krijgt even wat contouren, maar wat het is, wat ik me erbij moet voorstellen, blijft onhelder.

Niet erg concreet, niet erg praktisch. De levensles van Jezus is dus dat mijn aandacht niet moet uitgaan naar die concrete zaken, maar naar wat ik niet ken, wat ik soms een beetje vermoed.

De lezing van vandaag is een fragment uit de Bergrede van Jezus. Woorden in de Schrift die vanaf de berg worden gesproken, zijn tegendraads, gaan tegen alle logica in, maar ze zijn bloedserieus. Dat begint al met de woorden die klinken in de woestijn vanaf de Sinaï. Het openingswoord van de Levende vanaf de Sinaï luidt: Ik ben de Levende, Uw God, die u uit Egypte, uit de slavernij heeft bevrijd; vereer naast mij geen andere goden. Dat rijmt helemaal met de opening van onze lezing van vandaag: niemand kan twee heren dienen; het gaat niet samen én God én de Mammon, de geldduivel, of welke andere god dan ook. Jezus herhaalt dus nog eens nadrukkelijk de aloude les, dat de keuze om je in je leven te laten leiden door het woord van de Schrift, een radicale keuze is. Het is niet én én, het is óf óf. Dat is vanaf de Sinaï de route naar bevrijding.

En daarmee komt de tekst dicht op mijn huid. Want de Schrift is me dierbaar en ik zal steeds volhouden dat het mijn gids is door dit leven en ik heb ook best mijn radicale momenten, maar die radicale keuze, die haal ik niet. Die knaagt wel zo nu en dan. Als ik me ervan bewust ben, dat ik hier een goed leven heb en zie hoe het zovele mensen op zoveel plekken op deze

wereld vergaat. Soms wil ik wel, maar weet niet hoe. Soms wil ik misschien ook wel niet. Durf ik dat niet aan.

Je kunt maar één god dienen. In de woestijn klinkt dat na de bevrijding uit de slavernij. Zo'n bevrijding is een feest. Maar na de eerste feestvreugde, richt de blik zich weer op de werkelijkheid. Zo ook daar aan de overkant van de Rode Zee: waar zijn we nu in hemelsnaam terechtgekomen: zitten we midden in de woestijn. Zijn we er nu wel echt op vooruitgegaan? Is dit nou bevrijding? En terwijl Mozes de woorden van de Levende meeneemt vanaf de Sinaï maken de mensen en god van goud en beloften, een die blinkt en die je kunt vasthouden. Niet zo'n vage god, ergens boven op een berg, van wie je je geen beeld mag vormen, geen voorstelling mag maken.

De verhalen van de Bijbel maken voortdurend duidelijk, dat er maar één weg is naar recht, vrede, geluk. Maar dat is niet een gemakkelijke weg. Het is een weg van de lange termijn. Soms met nauwelijks uitzicht op de beloofde toekomst. Het is geen vanzelfsprekende weg. Dat je niet voor jezelf leeft, dat je niet gaat voor geld en aanzien, dat je niet alles in de greep en onder controle wilt hebben, maar dat je je toewendt naar de machteloze, die geen recht van spreken lijkt te hebben, de vreemdeling die niet verstaan en begrepen wordt. Dat je plaats is bij de slachtoffers en niet bij de machthebbers. Weg uit alles waaraan mensen zoal gehecht, verslaafd zijn, waarvan deze wereld vindt dat je er niet buiten kunt.

De Schrift leert en Jezus onderricht in die traditie: dat is een vorm van slavernij die leidt tot een kommervol bestaan, de ene zorg na de andere. Vanaf de berg klinkt de oproep om je los te maken uit al die zorgen. Om je bezorgd te maken over waar het in dit leven en deze wereld echt om gaat. Noem dat maar om het Koninkrijk van God en zijn gerechtigheid.

Profeten zingen van een wolf naast het lam, van zwaarden omgesmeed tot ploegijzers, de wereld als een vreedzaam paradijs, waar mensen elkaar en de schepping behoeden, waar recht wordt gedaan, waar vrede is, niet de een opstaat tegen de ander, een hemel op aarde. Het zijn verhalen, dromen, visioenen. Wordt dat ooit werkelijkheid?

Ja, zeggen en zingen wij hier, steeds opnieuw. Het woord van de Schrift is niet alleen dwars, maar vooral wijsheid. Maar het is een wijsheid waarmee we een leven lang te worstelen hebben, wijsheid die niet zo maar komt aanwaaien, maar waaraan herinnerd willen en moeten worden. Het is een wijsheid die ik niet in mijn eentje aan kan. Dat hoeft ook niet, lees ik in dezelfde Schrift. Daar aan de voet van de berg Sinaï stond een heel volk verzameld. Volgens Matteüs was er bij die toespraak van Jezus vanaf de berg sprake van een mensenmassa. Het is niet alleen een troostrijke gedachte, dat er veel mensen bij waren, toen, en dat er ook velen zijn die door alle tijden en eeuwen heen, zich door deze woorden de weg hebben laten wijzen. Het is misschien ook wel nodig om met velen te zijn. Om gemeente, gemeenschap te zijn. Waarin je elkaar aanspoort, herinnert, je samen bezint op wat de woorden kunnen betekenen, hoe je ze in praktijk brengt; een gemeente, waar je elkaar op ideeën brengt, inspireert, van elkaars talenten geniet, waar je dingen op touw zet en organiseert die je in je eentje nooit voor elkaar zou krijgen. Samen dat woord waar proberen te maken. Ik kan dat niet alleen. Wij kunnen het ook niet altijd. Maar we kunnen het wel altijd proberen.

De lezing van vandaag is een wijs woord. Het lijkt te wijzen naar een andere wereld dan waar wij in wonen. Maar dat is niet het geval. Het is deze ene, zelfde wereld. Waarvan wij hopen en zingen, dat ooit het aanschijn anders, nieuw zal zijn. En steeds weer proberen ons ertoe te zetten om daar ook echt iets aan te doen. Binnen onze eigen mogelijkheden. Jezus zegt: laat dat steeds je leidraad zijn. Ga maar staan aan de voet van de berg, laat je de woorden maar zeggen. En ga op weg, samen, ga ervoor. Dat is de weg naar bevrijding, geloof dat maar.

Gerard Swüste